

Henriette Christiansen

Arktisk symbolsk politik – eller hvorledes skal vi forstå den grønlandske idé om selvstændighed?

*“Umuligt nu længer at blive i ro,
kalaallit,¹ mod store mål vi stævner.
Som fribårne folk vi i landet vil bo
begynd at tro på jeres evner!”*
(Uddrag af Grønlands nationalsang
af Henrik Lund²)

I debatten om grønlandsk selvstændighed politiseres kulturelle argumenter og politik etniciseres. Dette tydeliggør, hvordan Grønland – selv efter 20 år med hjemmestyre – præges af et såkaldt kolonialt syndrom. Det skaber en splittelsens diskurs. Begrebet udtrykker den udbredte opfattelse af en stereotyperet splittelse mellem grønlandskhed og danskhed. Disse to kategorier opfattes som antitetiske og begrundes i en grundlæggende væsensforskellighed, der skaber etniske, kulturelle, sociale, sproglige og økonomiske skillelinier tværs igennem det grønlandske samfund. Det er problematisk at begrunde det grønlandske ønske om selvstændighed i en sådan identitetsopfattelse. For 1990'ernes grønlandske samfund er i udbredt grad karakteriseret ved blandinger og skillelinier på tværs af de etniske grupper. Selvstændighedsønsket dækker derfor i høj grad over et skisma mellem ideologi og praksis – mellem normer om kulturel væsensforskellighed og et liv karakteriseret ved en socioøkonomisk og kulturel udvikling præget af interaktivitet og hybriditet.³

Efter 20 år med hjemmestyre befinder Grønland sig fortsat i en nationsdannelsesproces. I denne proces har udviklingen af en stærk og positiv national selvforståelse stor betydning for etableringen af en integreret nation – og måske i fremtiden for skabelsen af en selvstændig stat. Når selvstændighedskrav fremsættes, er det naturligt at sætte lup på den kulturelle identitet, som udgør baggrunden for et sådant ønske. For kultur og politik bør ikke og kan ikke opfattes som klart adskilte sfærer. I det grønlandske tilfælde resulterer dette i et fokus på arven fra kolonitiden.

Inden blikket vendes mod den grønlandske kontekst, vil jeg indlede med en teoretisering omkring kulturel identitet og muligheden for politisering af samme.

Kulturel identitet

Der findes mange fortolkninger af, hvad kultur og kulturel identitet er. Jeg vil tage udgangspunkt i den socialkonstruktivistiske diskurs, som i disse år har stor betydning inden for antropologisk forskning. Inden for denne diskurs finder man teoretikere som Benedict Anderson, Thomas Hylland Eriksen og danskeren Bo Wagner Sørensen.

Inden for den socialkonstruktivistiske diskurs forstås kultur som praksis. Kultur skabes dag for dag og er udtryk for løbende erfaringer, konkrete valg og aktuelle behov. Der findes ikke en egentlig objektiv, identificerbar væsensforskellighed, som adskiller en kultur fra en anden. Der findes blot folkelige forestillin-

Henriette Christiansen

Arktisk symbolsk politik – eller hvorledes skal vi forstå den grønlandske idé om selvstændighed?

*“Umuligt nu længer at blive i ro,
kalaallit,¹ mod store mål vi stævner.
Som fribårne folk vi i landet vil bo
begynd at tro på jeres evner!”*
(Uddrag af Grønlands nationalsang
af Henrik Lund²)

I debatten om grønlandsk selvstændighed politiseres kulturelle argumenter og politik etnificeres. Dette tydeliggør, hvordan Grønland – selv efter 20 år med hjemmestyre – præges af et såkaldt kolonialt syndrom. Det skaber en splittelsens diskurs. Begrebet udtrykker den udbredte opfattelse af en stereotyperet splittelse mellem grønlandskhed og danskhed. Disse to kategorier opfattes som antitetiske og begrundes i en grundlæggende væsensforskellighed, der skaber etniske, kulturelle, sociale, sproglige og økonomiske skillelinier tværs igennem det grønlandske samfund. Det er problematisk at begrunde det grønlandske ønske om selvstændighed i en sådan identitetsopfattelse. For 1990'ernes grønlandske samfund er i udbredt grad karakteriseret ved blandinger og skillelinier på tværs af de etniske grupper. Selvstændighedsønsket dækker derfor i høj grad over et skisma mellem ideologi og praksis – mellem normer om kulturel væsensforskellighed og et liv karakteriseret ved en socioøkonomisk og kulturel udvikling præget af interaktivitet og hybriditet.³

Efter 20 år med hjemmestyre befinder Grønland sig fortsat i en nationsdannelsesproces. I denne proces har udviklingen af en stærk og positiv national selvforståelse stor betydning for etableringen af en integreret nation – og måske i fremtiden for skabelsen af en selvstændig stat. Når selvstændighedskrav fremsættes, er det naturligt at sætte lup på den kulturelle identitet, som udgør baggrunden for et sådant ønske. For kultur og politik bør ikke og kan ikke opfattes som klart adskilte sfærer. I det grønlandske tilfælde resulterer dette i et fokus på arven fra kolonitiden.

Inden blikket vendes mod den grønlandske kontekst, vil jeg indlede med en teoretisering omkring kulturel identitet og muligheden for politisering af samme.

Kulturel identitet

Der findes mange fortolkninger af, hvad kultur og kulturel identitet er. Jeg vil tage udgangspunkt i den socialkonstruktivistiske diskurs, som i disse år har stor betydning inden for antropologisk forskning. Inden for denne diskurs finder man teoretikere som Benedict Anderson, Thomas Hylland Eriksen og danskeren Bo Wagner Sørensen.

Inden for den socialkonstruktivistiske diskurs forstås kultur som praksis. Kultur skabes dag for dag og er udtryk for løbende erfaringer, konkrete valg og aktuelle behov. Der findes ikke en egentlig objektiv, identificerbar væsensforskellighed, som adskiller en kultur fra en anden. Der findes blot folkelige forestillin-

ger om kulturers grundlæggende væsensforskellighed – den såkaldte *essens-tænkning*. Dette skyldes, at mennesket har et behov for at kategorisere *os* og *dem* for på denne måde at skabe orden og stabilitet i ens tankeunivers. Dette kaldes ofte *stabilitetsprincippet*.⁴

Inden for den socialkonstruktivistiske diskurs er man således ikke grønlandsk, men man kan *påkalde sig* forskellige identiteter alt afhængig af den givne situation. Socialkonstruktivismen taler i den forbindelse om *identitetscirkler* forstået på den måde, at man sagtens kan være både grønlandsk, dansk, mor og økonoma på samme tid. Flere identiteter kan derfor supplere hinanden, og hybrider kan skabes. Identitet er ikke et mærke eller en skæbne, som er ufravigelig, selvom den kan opfattes som sådan (i hvert fald i nogle sammenhænge). Liisa Malkki beskriver identitet således:

“... identity is always mobile and processual, partly self-construction, partly categorization by others, partly a condition, a status, a label, a weapon, a shield, a fund of memories, et cetera. It is a creolized aggregate composed through bricolage” (Malkki, 1992)

Identitet skabes og konstrueres altså hver dag i samspillet mellem mennesker og i ikke mindst kontrasten til de Andre – den såkaldte *kulturelle Anden*. Netop identitetsdannelsen i krydsfeltet mellem *os* og *dem* er uhyre interessant i det grønlandske tilfælde, hvilket vi skal vende tilbage til senere.

Politisering af kulturel identitet

Da identitet ikke kan opfattes som en fast og prædestineret størrelse, skabes der potentiale for politisering af den kulturelle identitet. Politisering af kultur hentyder til opfattelsen af kultur som

ideologisk værktøj eller som politisk redskab. En bestemt ideologi – for eksempel om væsensforskellighed – udstikker så at sige målene, og kulturen kan herefter udgøre en væsentlig legitimerende faktor i den politiske kamp for at nå disse mål, hvilket blandt andet antropologen Thomas Hylland Eriksen understreger (1993b).

Magt og social position er ganske afgørende for det følte behov for politisering af kulturel identitet. Asymmetri skaber behov hos de(n) underkastede for at forsøge at ændre rollefordelingen. Dermed kan kultur og kulturel identitet blive kærkomne midler til at vende situationen for grupper, hvis livssituation præges af diskrimination og subordination.

Etnicitet kan i høj grad også politiseres, og netop i forbindelse med etnicitet bliver magt- og politiseringsaspektet et yderst væsentligt omdrejningspunkt. Grænsedragning mellem etniske grupper får afgørende betydning i opbygningen af henholdsvis en *vi-følelse* og en *os-følelse*. *Vi-følelse* udtrykker en intra-etnisk identitetsdannelse på det kollektive plan og markerer et særligt fællesskab inden for den pågældende gruppe. Denne følelse suppleres af en *os-følelse*, der er udtryk for en inter-etnisk identitetsdannelse, som markerer lukkethed over for den anden/de andre etniske grupper.⁵ Hvorvidt disse *vi/os-følelser* fremhæves tydeligt, er afhængigt af den givne situation og ikke mindst det (magt)forhold, som eksisterer mellem to eller flere etniske grupper. Cocktailen af etnicitet og magt mærkes dog i særlig grad, når visse etniske grupper oplever en egentlig etnisk stigmatisering på baggrund af et meget asymmetrisk magtforhold, der er centreret omkring en stærkt markeret etnisk skillelinie i samfundet. I forbindelse med en etnisk stigmatisering

ring vil man i øvrigt se, at det ikke kun er den ene gruppe, som foretager stigmatisering af den anden; tværtimod vil den stigmatiserede gruppe selv underbygge sin etniske identitet som stigmatiseret gennem en identitetsdannelsesproces, som kan sammenlignes med en slags negativ, selvopfyldende spådom.

Politisering af kulturelle argumenter i Grønland

I Grønland kan man i høj grad konstatere en politisering af kulturel identitet. Som en af mine interviewpersoner forklarede det: "Altså alt, hvad der smager af kultur, er simpelthen indspundet i politik". Dette har de øvrige interviewpersoner i høj grad givet den pågældende ret i.

Det koloniale syndrom

På baggrund af den socialkonstruktivistiske tolkning af kultur må man konkludere, at politiseringen af kulturel identitet i Grønland i dag må siges at være et resultat af det, som en anden af mine interviewpersoner har kaldt for *det koloniale syndrom*. Det koloniale syndrom udtrykker, hvorledes grønlandere har følt sig og fortsat føler sig underordnet den danske koloniherrers dominans. Den danske kolonisering af Grønland har – på trods af dens relativt milde form – således sat sig dybe spor i den kollektive grønlandske bevidsthed og selvforståelse samt i den opfattelse af grønlandere, som mange danskere menes at bære rundt på. Det koloniale syndrom kan dermed forstås som den dybereliggende årsag til, at mange grønlandere fortsat opfatter grønlandsk identitet – den såkaldte *grønlandskhed* – som stigmatiseret og underordnet den såkaldte *danskhed*. Denne identitetsopfattelse reproduceres fortsat af begge de to etniske

grupper, og de er dermed begge medvirkende til, at den asymmetriske identitetsopfattelse opretholdes selv i 1990'erne.

Det koloniale syndrom må antages kun at have kunnet overleve i de seneste 40-50 år i kraft af det magtforhold, som er iboende selve koloniseringen og som i en vis grad blev ført videre i den dansk dikterede moderniseringsproces, der fulgte i kølvandet på Grønlands integration i det danske rige som amt i 1953. For moderniseringen førte til en udbredt følelse af fremmedgørelse, apati og splittelse blandt mange grønlandere samt en følelse af, at deres livsform og kultur måtte nedtones i forhold til det moderne – og i deres øjne – danske liv.

I dag er det dog også muligt qua den nationsdannelsesproces, som har taget fart efter hjemmestyrets indførelse, at iagttage en situation, hvor den grønlandske selvopfattelse har ændret sig til noget mere positivt. Denne optimisme og tro på sig selv er også nok så afgørende for det nuværende krav om selvstændighed. Men optimismen er stadig kun en del af den måde, hvorpå mange grønlandere opfatter sig selv, deres livssituation samt relationen til danskerne. Og netop denne *splittelse* i den grønlandske selvopfattelse er et vigtigt aspekt, som jeg har mødt i mange af mine samtaler med interviewpersonerne. På den ene side er man stolt over at være grønlander, men på den anden side sidder det negative billede af grønlanderen også dybt i mange.

I kraft af det historiske magtforhold bibeholder man således en opfattelse af det grønlandske samfund som karakteriseret ved *kumulerede og gensidigt forstærkende skillelinier*.⁶ Etniciteten betragtes som den vigtigste skillelinie, der skærer ned i gennem samfundet og dermed danner to grupper: den domineren-

de og den dominerede gruppe – os og dem, danskerne og grønlænderne. Som en af de interviewede forskere udtrykker det: "Magt sættes nærmest per automatik på det danske/danskerne". Dette sker i høj grad også i 1990'erne, hvor følelsen af splittelse og ulighed internt blandt grønlændere samt mellem henholdsvis grønlændere og danskere fortsat er stærk.

Splittelsens diskurs

På baggrund af det koloniale syndrom kan man i dag i Grønland konstatere et fænomen, som præger alle samfundets sfærer, og som antropologen Bo Wagner Sørensen (1994) kalder *splittelsens diskurs*. Koloniseringen resulterede i en slags etnisk dialektik eller en art negativ spejling mellem de to etniske grupper – en dynamik, som fortsat er i spil i Grønland i 1990'erne. Baggrunden for denne splittelse er en tendens til essenstækning, der bevirker, at både danskere og grønlændere gennem tiden har haft den opfattelse, at grupperne adskilte sig indbyrdes i kraft af deres grundlæggende væsensforskellighed. Flere af mine interviewpersoner har således forklaret mig, at deres grønlandske identitet indeholder en vis kerne, som adskiller dem fra folk med andre nationale, etniske og kulturelle identiteter. Ifølge denne tankegang findes der derfor en særlig *grønlandskhed*, som i høj grad er omdrejningspunktet for splittelsens diskurs.

Grønlandskheden reproduceres dagligt, og den tegner et broget billede af den generaliserede grønlænders kulturelle og etniske identitet. Ingen af de personer, som jeg har talt med i Grønland på formel eller uformel vis, har hverken villet eller kunnet definere præcist, hvori den såkaldte grønlandskhed består. Men den står ikke desto mindre meget levende for dem som fol-

kemodel og som en målestok, op mod hvilken man kan måles og vejes, såfremt man selv definerer sig og defineres af andre som grønlandsk

I mine interviews har jeg ikke spurgt informanterne om den måde, hvorpå de opfatter dansk identitet eller danskhed. Men det interessante er, at interviewpersonerne ofte af sig selv har skelnet mellem det "typisk grønlandske" og det "typisk danske". Grønlandskheden er med andre ord blevet præsenteret som den negative spejling eller det "naturlige" modstykke til det danske. Og netop opfattelsen af en vis antagonisme og en stadig markering af grænsedragningen mellem den folkelige opfattelse af de to identiteter er det, der er grundlæggende i splittelsens diskurs. Som en kendt debattør og interviewperson udtrykker det: "Man er *enten* grønlænder *eller* dansker" (min kursivering). Dette suppleres af en yngre interviewperson: "Vi er ikke en og samme befolkning. Men det er to kulturer ...". Splittelsen eller nærmest skizofrenien er dermed helt fundamental for selvforståelsen, for relationerne mellem de to samfundsgrupper og for den politik, som føres i Grønland. Den gennemsyrlig alt samfundsliv i Grønland, idet kulturen etnificeres og gøres til en kampplads.

I den oplevede kamp mellem henholdsvis "grønlandskheden" og "danskheden" er det naturligt, at hver af de to grupper forsøger at definere sig selv positivt – men som en negativ spejling – i forhold til den kulturelle Anden. Inden for splittelsens diskurs kan man derfor hos grønlændere iagttage en tendens til på den ene side at føle et kollektivt mindreværd og på den anden side at forsøge aktivt at understrege en betydelig stolthed over deres identitet.

Splittelsens diskurs dækker således over en tænkning og ordning i "rene"

kategorier af enten dansk eller grønlandsk. Individet kan godt krydse grænser, men disse kategorier holdes rene, som en interviewperson, der er forsker, indprentede mig. Dette giver også anledning til en særlig "splittelsens metaforik" – for at benytte endnu et sørensens udtryk. Splittelse og blanding bliver anset som noget mindre heldigt – netop fordi de to etniske og kulturelle identiteter opfattes som grundlæggende antitetiske.

Denne tankegang har voldsomme sociale konsekvenser, for i praksis blander folk kategorierne i ét væk, jf. nedenfor. Så ikke alene skaber splittelsens diskurs en splittelse *langs* de opfattede etniske grænser mellem "dansk" og "grønlandsk", tilmed skaber denne diskurs en intern splittelse *på tværs* af den etniske grønlandske gruppe. På den måde fører splittelsens diskurs altså også til en udbredt opfattelse af, at grønlandskheden kan gradbøjes.

Kulturpolitiserings betydning i debatten om grønlandsk selvstændighed

For at forstå forholdet mellem splittelsens diskurs og debatten om grønlandsk selvstændighed er det nødvendigt at beskrive, hvorledes kulturel identitet politiseres i Grønland omkring århundredeskiftet.

Den grønlandske nationalisme

I konsolideringen af den nuværende nationsdannelsesproces forekommer en tydelig politisering af kulturelle argumenter både til fordel for en etnisk, grønlandsk nationalisme og for en pan-grønlandsk nationalisme. Min vurdering er, at tendensen i øjeblikket er, at den etnisk, grønlandske nationalisme er stærkest. Den pan-grønlandske nationa-

litetsfølelse findes naturligvis også, og man kan også finde eksempler på den i den offentlige debat. Men den er (endnu?) ikke så markant som den anden strømning.

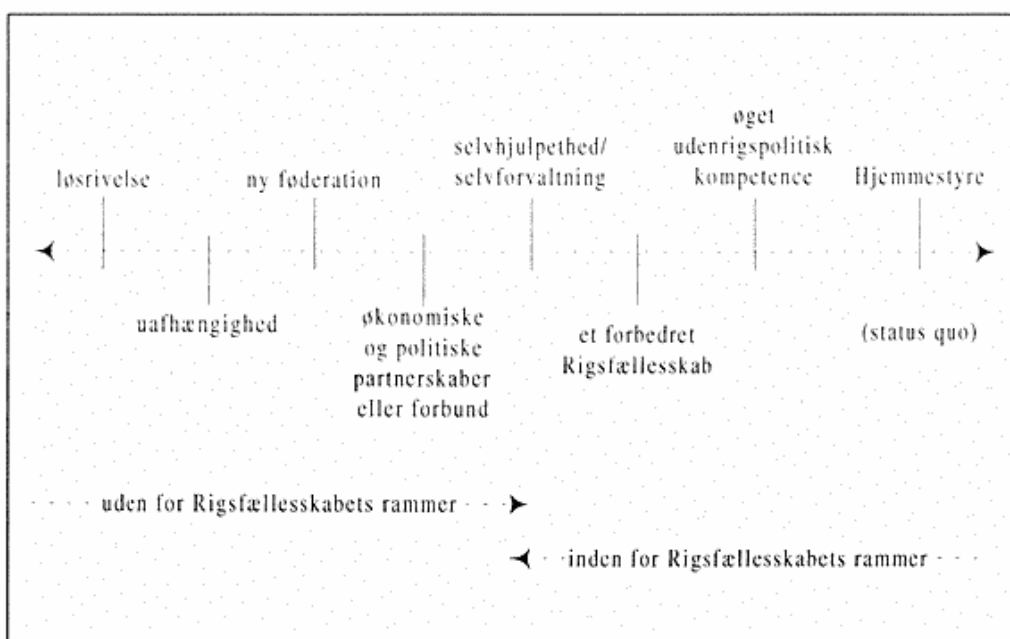
Den etnisk, grønlandske nationalisme er en direkte udløber af splittelsens diskurs, og den resulterer ofte i en slags hypernationalisme, hvor kulturen får et overvældende instrumentelt præg med henblik på at skabe en grænsedragning i forhold til den kulturelle Anden. Desuden ser man tydeligt en tingsliggørelse af den såkaldte grønlandskhed. Bygderne, fangerlivet, kajakken og hundeslæden fremhæves gang på gang som symboler på grønlandskhed, jf. valgkampen frem mod Landstingsvalget i februar 1999.

Under alle omstændigheder har grænsedragningen mellem henholdsvis den grønlandske og den danske del af befolkningen stor betydning for det krav om grønlandsk selvstændighed, som igen er blomstret op i de sene 1990'ere. I starten af artiklen blev en strofe fra den grønlandske nationalsang derfor også citeret. Jeg tolker citatet som et opråb til det grønlandske folk om at ryste underkastelsens åg af sig, tro på sig selv og sine evner og begynde at kæmpe for frihed i selvstændighedens klæder. Selv i nationalsangen fra 1912 ser man således den fortsat relevante grønlandske følelse af subordination samt det gryende håb om frihed.

Selvstændighedsønsket

Spørgsmålet er dog, hvilken selvstændighed der ønskes, af hvem og hvorfor. Disse spørgsmål er ikke lette at besvare, idet debatten om grønlandsk selvstændighed i 1998-99 i stor udstrækning har været præget af det, som en af interviewpersonerne kalder "semantisk rod". Det er søgt illustreret i figur 1.

Figur 1. Illustration af opfattelsen af den ønskede selvstændigheds karakter

I den ene ende af kontinuet finder man en opfattelse af selvstændighed som regulær løsrivelse fra rigsfællesskabet, mens selvstændighed i den anden ekstrem tolkes nærmest som status quo eller som en vis udvidelse af hjemmestyret. Man kan ikke plote de forskellige tolkninger ind på en politisk højre/venstre skala endsige konkludere, at de samme personer altid har den samme vurdering af begrebet. Jeg vil derfor give en af interviewpersonerne ret i, at selvstændighedsbegrebet kan "gradbøjes" alt efter behov. Der findes altså ikke en entydig forståelse af selvstændighedsønsket, som fremsættes i den offentlige debat i både aviser, tv, radio og på internettet i perioden 1998-99. Da debatten er karakteriseret ved en manglende fælles forståelse af selvstændighedsønsket, skabes der betydeligt rum for politisering af de argumenter, som indrages i diskussionen, herunder de kulturelle argumenter.

I selvstændighedsdebatten må man sondre mellem argumenter for selvstændighed som 1) et mål i sig selv qua identiteten som et særligt folk med en særlig kulturel identitet og argumenter for selvstændighed som 2) et middel til at nå andre mål såsom frihed fra underkastelse og dominans. Fælles for de to opfattelser er, at de begge udspringer af det koloniale syndrom, og at de accentueres inden for splittelsens diskurs, hvorved det særligt bliver den etnisk, grønlandske argumentation om et Grønland for etniske grønlandere, som får den største klangbund. Denne argumentation synes stærk, om end den ikke dækker over hverken et entydigt selvstændighedsbegreb eller en fælles forståelse for, hvad man ønsker at opnå med selvstændigheden.

Kvantitative data illustrerer, at man generelt må konkludere, at der i Grønland findes et stærkt ønske om selvstændighed. Dette kan blandt andet læses ud af avisen *Sermitsiaq*, som fik foretaget

en meningsmåling i sommeren 1998, der viste, at 78 pct. af befolkningen i Grønland ønsker selvstændighed nu eller på et senere tidspunkt." Derudover fik selvstændighedsbevægelsen Namin-eq en hel del mediedækning i perioden 1998/99 (ikke mindst i Danmark). Desuden indeholdt valgkampen op til Landstingsvalget i februar 1999 et betydeligt fokus på selvstændighedsønsket – uanset partifarve. Valget resulterede i en situation, hvor partierne med den kraftigste profil for selvstændighed (primært IA og det såkaldte Kandidatforbund¹⁰) gik frem. IA's efterfølgende rolle som koalitionspartner i Landsstyret har desuden bevirket, at selvstændighedsønsket faktisk er blevet til en del af regeringsgrundlaget.

Ideologi versus praksis

Det er dog nødvendigt at forholde sig kritisk til splittelsens diskurs og til det udtalte ønske om selvstændighed, som fremstilles på baggrund af denne. For når man ser nærmere på det grønlandske samfund på kanten til det næste årtusinde, får man øje på et samfund, som i høj grad *ikke* kan beskrives med ord som fundamental splittelse, stigmatisering og undertrykkelse.

Jeg mener således at kunne vurdere, at der er tre afgørende aspekter ved det grønlandske samfund, som *ikke* stemmer overens med splittelsens diskurs, nemlig: 1) opfattelsen af den kulturelle identitet som enten/eller, 2) billedet af en kultur præget af adskillelse og grundlæggende væsensforskellighed samt 3) en samfundsstruktur karakteriseret ved dybe skillelinier, der alle følger den etniske linie mellem dansk og grønlandsk.

Det identitetsmæssige kontinuum

For det første fremhæver en række in-

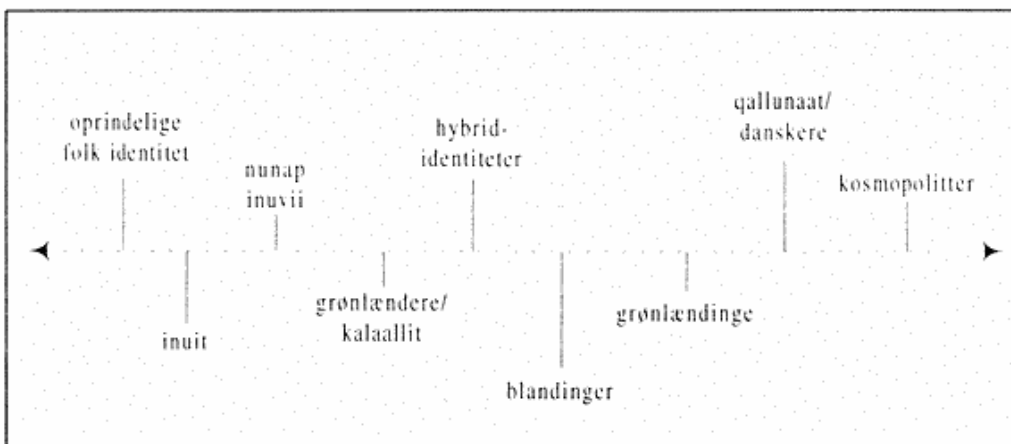
terviewpersoner, at det er misvisende alene at tale om grønlandskhed versus danskhed. Virkeligheden er langt mere broget og kompleks. I tråd med den socialkonstruktivistiske diskurs understreger disse interviewpersoner, at man i stedet bør opfatte kulturel identitet som noget dynamisk og foranderligt. Kulturel identitet er for dem ikke et spørgsmål om enten/eller. I deres øjne udelukker én identitet ikke nødvendigvis en anden. Man kan derfor godt jonglere rundt med flere identiteter på én gang, jf. den socialkonstruktivistiske forestilling om identitetscirkler. En af interviewpersonerne pointerer, at det etniske billede i Grønland er et *kontinuum* – en slags skala, snarere end et spørgsmål om enten/eller. Og hun understreger, at "... dem, der bor i Grønland, befinder sig på hele skalaen".

Denne opfattelse af et identitetsmæssigt kontinuum bekræftes også af andre interviewpersoner. Det understreges gang på gang, at man sagtens kan glide frem og tilbage ad skalaen, uden at dette nødvendigvis skaber identitetskonflikter. Om man kalder sig grønlandsk, inuk,¹¹ eskimo eller beboer i Nuuk er altså noget, som kan variere alt efter sammenhængen. På baggrund af interviewpersonernes udsagn mener jeg (i hvert fald i Nuuk) at kunne konstatere et faktisk etnisk kontinuum – versus den forestillede identitetsmæssige splittelse (se figur 2).

Blandingskulturen

Hybrididentiteten dækker over forestillingen om, at identiteter til stadighed konstrueres socialt ved, at de interagerer med og stykkes sammen af andre, allerede eksisterende identiteter. Derved kan en helt ny identitet konstrueres – en såkaldt hybrid. Hybrididentiteter kan

Figur 2. Det etniske kontinuum i Grønland¹²

ofte iagttages i blandingskulturer, hvor mennesker med forskellige kulturelle identiteter mødes og interagerer. Grønland er efter min mening netop udtryk for en sådan blandingskultur.

Snarere end at være et balkaniseret samfund, hvor de to dominerende etniske grupper – den grønlandske og den danske – lever segregerede fra hinanden, er det grønlandske samfund (og især det nuukske samfund¹³) i høj grad præget af sameksistens grupperne imellem. Man mødes i skolen, på hospitalet, på job osv. En af interviewpersonerne bruger da også netop begrebet “blandingskultur” om livet i Nuuk.

Skillelinier på kryds og tværs

Endelig mener jeg, at det er yderst problematisk at fastholde et billede af splittelse også på det socioøkonomiske plan. Hvis man ser på den socioøkonomiske udvikling i Grønland i de seneste 20 år, vil man nemlig kunne konstatere, at det ikke længere giver mening at tale om et samfund karakteriseret ved gensidigt forstærkende skillelinier. Skillelinierne i samfundet i dag følger og forstærker ikke længere hinanden ud fra et mønster, som er centreret omkring den etniske

grænsemærker. Tværtimod tegner der sig i dag et billede af et grønlandsk samfund, hvor økonomiske og sociale skillelinier snarere går på kryds og tværs af de etniske grupperinger.

Der er altså ikke i dag tale om to tydeligt adskilte etniske grupper – hverken på det kulturelle eller på det socioøkonomiske felt. Men selvom der ikke længere er tale om den splittelse, som tidligere var til stede, så må man ikke desto mindre konkludere, at splittelsens diskurs lever videre i bedste velgående. Men det er kun på det normative plan.

Den mudrede virkelighed

Konklusionen bliver derfor uvægerligt, at der i Grønland i dag eksisterer et voldsomt skisma mellem henholdsvis ideologi og praksis. Mens splittelsens diskurs i høj grad stadig opretholdes som ideologi, som normativ model og som udgangspunkt blandt andet for selvstændighedsønsket, så viser det sig samtidig, at praksis – det levede liv i Grønland – præges af interaktion, blandinger og hybriditet.

Årsagen til dette skisma må søges i det koloniale syndrom, som stadig reproduceres både af grønlandere og dan-

skere. Selvom der i dag hverken findes egentlig magt bag - eller objektiv definerbar begrundelse for - stigmatiseringen af den grønlandske identitet, så er splittelsens diskurs en slags selvopfyldende spådom, hvis onde cirkel ikke kan brydes fra det ene øjeblik til det andet. Det tager lang tid at ændre de grundlæggende normer og værdier i et samfund - billeder af os og dem. Derfor har splittelsens diskurs stadig så stor udbredelse og indflydelse som ideologi - på trods af, at den identitetsmæssige praksis og den socioøkonomiske udvikling har skabt et samfund præget af mobilitet, forandring og blanding.

Noter

1. Kalaallit er det grønlandske ord for grønlandere.
2. På dansk ved W. Thalbitzer og senere Mads Lidegaard i Mikkelsen (1998).
3. Artiklen er skrevet på baggrund af forfatterens speciale afleveret ved Københavns Universitet, Institut for Statskundskab, i sommeren 1999. Den empiriske del af specialet bygger på henholdsvis kvantitative og kvalitative data. De kvantitative data stammer fra en meningsmåling vedrørende ønsket om grønlandsk selvstændighed foretaget for avisen *Sermitsiaq* i sommeren 1998 samt resultaterne fra landstingsvalget i februar 1999. De kvalitative data er skabt gennem interviews med 20 personer foretaget i København og Nuuk i perioden december 1998 til februar 1999. Interviewpersonerne er både danskere og grønlandere, og de repræsenterer henholdsvis grønlandseksperter (eksperter med særlig viden om grønlandske forhold og oprindelige folk) og/eller dagsordensættende personer (mennesker, som direkte lader deres holdning om ønsket om grønlandsk selvstændighed komme til udtryk i den offentlige debat i Grønland og/eller Danmark).
4. I diskussionen om kultur og identitet resulterer stabilitetsprincippet i et psykisk betinget forsøg på at ordne sociale og kulturelle fænomener i såkaldte "rene" eller enkle kategorier af for eksempel grønlandere eller danskere. Accept og forståelse for muligheden af identitetsmæssig hybriditet kan således være svært opnåelig (Hansen, 1997).
5. Sartre opererer med distinktionen "vi-følelse" over for "os-følelse". Sartre i Eriksen (1993a: 67).
6. Jf. Lijpharts cleavageteori (1984).
7. Mine interviewpersoner har dog kunnet nævne en række karakteristika ved den såkaldte grønlandskhed så som: at leve i pagt med naturen, tolerance, konfliktskyhed, følelsesfuldhed, grønlandsksproget kompetence, hægen om fællesskabet, fokus på den historiske kontinuitet, solidaritetsfølelse, medlemskab af gruppen numap inuvii (landets første mennesker eller oprindelige folk) samt stolthed over grønlandskheden. Listen skal ikke forstås bogstaveligt som særlige grønlandske dyder eller lyder. Den skal blot forstås som interviewpersonernes forsøg på indkredsning af det diffuse begreb "grønlandskhed".
8. Denne figur viser spredningen i opfattelsen af, hvad ønsket om selvstændighed måtte betyde. De forskellige karakteristika af selvstændighed skal ikke forstås som relaterede til hinanden på en logisk stringent facon. Snarere skal figuren illustrere den inkonsekvens og brede fortolkningsmargin, som findes i den måde, hvorpå selvstændighed beskrives og karakteriseres i den grønlandske debat.
9. Meningsmålingen kan udsættes for en del metodisk kritik. Derudover skal det nævnes, at der i målingen blev foretaget en sammenkædning mellem politisk selvstændighed og grønlandsk økonomi.
10. Kandidatforbundet er en liste af uafhængige enkeltpersoner. Partiet Inuit Ataqatigiit (IA) er et venstrefløjsparti.
11. Inuk er entalsformen af inuit og betyder menneske.
12. Det etniske kontinuum har naturligvis ikke nogen faste yderpunkter, idet man med kontinuumtanken bevæger sig inden for den postmoderne diskurs, inden for hvilken tankegang nye identiteter til stadighed konstrueres, og gamle forgår. Figuren er blot et forsøg på at "tage temperaturen" på mine interviewpersoners opfattelse af deres egen etniske identitet.

13. Der kan være en betydelig forskel på den kulturelle udvikling i Nuuk og i resten af Grønland. Mit kvalitative researchgrundlag begrænser sig desværre til Nuuk.

Litteratur

- Eriksen, Thomas Hylland (1993a). *Ethnicity and Nationalism*, London: Pluto Press.
- Eriksen, Thomas Hylland (1993b). "Fleretniske Paradoxer – En Kritisk Analyse af Multikulturalismen", i *Grus* nr. 41, pp. 66-82.
- Hansen, Finn Thorbjørn (1997). *Kunsten at Navigere i Kaos – om Dannelse af Identitet i en Multikulturel Verden*, Vejle: Kroghs Forlag A/S.
- Lijphart, Arendt (1984). *Democracies*, New Haven: Yale University Press.
- Malkki, Liisa (1992). "National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity Among Scholars and Refugees", i *Cultural Anthropology* nr. 7, pp. 24-38.
- Mikkelsen, Hanne Guldborg (1998). *Inuit og den Lange Vej. Grønlands historie*, København: Gyldendal Undervisning.
- Sermitsiaq* (1998), nr. 25.
- Sørensen, Bo Wagner (1994). *Magt eller Afmagt? Kon. Følelser og Vold i Grønland*, Århus: Akademisk Forlag A/S.

13. Der kan være en betydelig forskel på den kulturelle udvikling i Nuuk og i resten af Grønland. Mit kvalitative researchgrundlag begrænser sig desværre til Nuuk.

Litteratur

- Eriksen, Thomas Hylland (1993a). *Ethnicity and Nationalism*, London: Pluto Press.
- Eriksen, Thomas Hylland (1993b). "Fleretniske Paradokser – En Kritisk Analyse af Multikulturalismen", i *Grus* nr. 41, pp. 66-82.
- Hansen, Finn Thorbjørn (1997). *Kunsten at Navigere i Kaos – om Dannelse af Identitet i en Multikulturel Verden*, Vejle: Kroghs Forlag A/S.
- Lijphart, Arendt (1984). *Democracies*, New Haven: Yale University Press.
- Malkki, Liisa (1992). "National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity Among Scholars and Refugees", i *Cultural Anthropology* nr. 7, pp. 24-38.
- Mikkelsen, Hanne Guldborg (1998). *Inuit og den Lange Vej. Grønlands historie*, København: Gyldendal Undervisning.
- Sermitsiaq* (1998), nr. 25.
- Sørensen, Bo Wagner (1994). *Magt eller Afmagt? Kon. Følelser og Vold i Grønland*, Århus: Akademisk Forlag A/S.